Sint Lucas Tijdschrift

INHOUD

Nr 4 - 1975

IS HET DE MOEITE WAARD EEN CHRISTEN TE ZIJN?

ZIEN : WAT BETEKENT HET CHRISTEN-ZIJN CONCREET VOOR MENSEN ?

Wat geeft betekenis aan het leven van een mens ?

Wat geeft betekenis aan een mensenleven ? Waardoor voel je je gelukkig ? Waar denk je spontaan aan wanneer je over « **boeiende** » dingen hoort spreken ?

Soms gaat het om eenvoudige dingen en gebeurtenissen uit het dagelijkse leven. Iemand is b.v. geboeid door een kleed in een uitstalraam. Het spreekt je aan. En je hebt er veel voor over om het te kopen. Of iemand is geboeid door een voetbalmatch. Zij betekent veel in zijn leven. Wat betekent die match ? Zij vult voor een deel zijn leven en hij wil er wel iets voor doen, zoals supporter zijn of zelfs meespelen. Of je bent gelukkig om een mooie zomerse dag. Waarom ? Je ervaart die dag als iets wat je leven kleur geeft. En tegelijk ben je reeds aan het nadenken : wat ga ik met die dag doen ? Deze werkelijkheden hebben betekenis voor mensen. Telkens kun je twee aspecten onderscheiden die eigenlijk bij elkaar horen. Iets is betekenisvol als 1) een mens zich daardoor voelt aangesproken, 2) als hij het ervoor overheeft iets te doen.

Tussen de menselijke werkelijkheden is er vooral één die in het leven van mensen een diepe betekenis kan hebben : nl. de ontmoeting met een medemens, in vriendschap en in liefde.

Als een moeder een kind ter wereld brengt, vrucht van de liefde van twee mensen, wordt zij diep geboeid door dit kleine wezentje. Het geeft een nieuwe betekenis aan haar leven. Hoe zo ? Vooreerst omdat zij zich op een nieuwe wijze aangesproken weet door dit kindje. Het beste in haarzelf wordt losgemaakt. Het leven dat zij geschonken heeft, wekt nieuw leven in haar. Vervolgens weet zij zich ook uitgenodigd om met heel haar leven achter dit kind, vrucht van haar schoot, te gaan staan in goede en kwade dagen. Zij is bereid om zich met heel haar persoon voor dit kind in te zetten. Dit kind betekent veel, betekent alles voor haar en haar man. Het is tegelijk geschenk dat haar leven vervult en opdracht die haar leven opvordert. Zij wordt er meer mens door.

Dit is ook de ervaring van twee verloofden die aan elkaars leven zin en betekenis geven. Zij weten dat hun leven een nieuwe betekenis « krijgt ». Maar ook ervaren zij dat zij voortaan elkaar moeten « dragen ». Hun ontmoeting is tegelijk geschenk en opdracht, vervulling en uitnodiging. En wanneer deze twee verloofden ooit samen hun gouden huwelijksjubileum vieren, zal hun samenzijn in lengte van dagen hopelijk nog meer « betekenisvol » geworden zijn, vol betekenissen. De één is voor de ander een levensgroot teken. Zij zijn elkaars volheid. Op elk ogenblik ontvangen zij elkaar en geven zij zich zonder voorbehoud aan elkaar. Zij worden er samen meer mens door.

Is dit ook niet de ervaring van echte vriendschap ? Iemand weet zich tot in hart en ziel door een ander aangesproken, zodat het beste in hemzelf wakker wordt en hij nu op een nieuwe wijze zichzelf wordt. En tegelijkertijd beseft hij dat hij met heel zijn persoon voor zijn vriend moet openstaan. Hij wordt op een nieuwe wijze mens.

Mensen hebben natuurlijk een diepere betekenis voor ons dan de meest boeiende realiteiten. Een match of een nieuwe auto spreekt doorgaans, als wij echt menselijk zijn, niet de kern van ons wezen aan. Ons hart wordt er niet door vervuld. Men kan er veel voor overhebben. Maar men zet er niet heel zijn persoon voor in. Als voor iemand zijn match of zijn carrière meer belang heeft dan zijn vrouw en kinderen, voelen wij dit aan als een vertekening van het echte menszijn. Slechts in ontmoeting met mensen kan iemand echt « aangesproken » zijn en een « antwoord » geven. Met dingen kun je niet spreken. Zij geven als zodanig, buiten menselijk contact, geen teken. Slechts mensen hebben voor ons een beslissende betekenis. Dat wil zeggen : zij maken ons leven « voller », zij vervullen ons leven ; en tegelijk nodigen zij ons uit om voor hen iets te doen, iets te zijn, iets te betekenen. Zij geven zin aan ons leven : wij weten ons aanvaard, wij zijn geborgen in hun genegenheid. En wij mogen iets doen voor hen. Iemand is betekenisvol als hij zin geeft aan ons leven en als wij voor hem iets gaan doen. Men zou ook kunnen zeggen dat men daardoor meer mens wordt, een meer vervulde, een « voller », een vollediger mens.

Als wij ons afvragen of christen-zijn voor mensen iets betekent, dan vragen wij eigenlijk :

— Geeft het christen-zijn een nieuwe zin aan ons leven, vervult het ons leven ?

— Houdt het christen-zijn een opdracht in die ons leven vult ? Of m.a.w. worden wij daardoor een « voller », meer vervulde mens ?

Betekent het christen-zijn iets voor concrete mensen ?

Wordt het christen-zijn thans als een vreugde en een opdracht, die het leven « vullen », ervaren ? Voelt de doorsnee-christen zich in

hart en nieren door de boodschap van Jezus aangesproken en wil hij er iets voor doen ? Gebeurt dit in onze kerkgemeenschap, in haar verantwoordelijken en in haar leden ?

Blijkbaar heeft het christen-zijn voor een aantal mensen, zelfs voor mensen die zich gelovig noemen en er « iets » aan doen of verantwoordelijk zijn in de Kerk, **geen « beslissende » betekenis.** Praktisch gezien is het niet belangrijk in hun leven. **Hoe komt dit ?**

Soms komt dit doordat mensen zich bewust of onbewust hebben laten « boeien » door macht en welvaart. Zij zijn erdoor geboeid : dit wil zeggen dat zij erdoor aangegrepen zijn ; maar ook wil dit zeggen dat zij er de gevangenen van zijn. Zij kunnen zich niet meer vrij bewegen om mensen en ooit Jezus Christus te ontmoeten. Zij zijn zo vol van zichzelf dat er geen plaats meer is voor andere mensen en voor God.

Maar wij moeten niet het proces van mensen maken. Misschien is ook het concrete gezicht van de Kerk, de wijze waarop haar prediking en haar leven tot de mensen zijn gekomen, niet zo uitnodigend geweest of is het dit nog niet. En dan gaat het niet om bijkomstigheden. Maar om een soort zonsverduistering, waardoor het « licht » niet gezien werd. Hoe dat ?

— Het **geloof** zelf is soms geleerd of verstaan geworden alleen als een reeks waarheden, interessant om te weten, zoals ook b.v. de gegevens van aardrijkskunde, maar even gauw vergeten. En niet genoeg als een ontmoeting met Jezus die zin geeft aan ons mensenleven, zodat men spontaan zegt : Heer, naar wie zouden wij gaan... Gij alleen hebt woorden van eeuwig leven ! Vele christenen hebben blijkbaar nog niet mogen ontdekken dat God liefde is, dat wij met onze onmacht, zondigheid en goede wil door God aanvaard zijn, dat zo ons leven zin heeft tot over de grenzen van de dood heen, dat men aan God zijn hart mag uitspreken. Als de blijde boodschap hen eigenlijk niet blij verrast, dan is dit wellicht omdat deze boodschap verstard is in een reeks leerstellingen. Maar niemand geeft zijn hart aan een theorie. Alleen aan een Persoon die de mens tot in zijn diepste persoonlijkheid aanspreekt.

— De christelijke **levenshouding** is in de praktijk dikwijls vervlakt tot een aantal plichten, een deftige levensstijl. Men is bereid een aantal dingen te doen. Maar men heeft nooit de evangelische oproep beluisterd om zich met heel zijn persoon, in het spoor van Jezus Christus, naar de maat van het evangelie in te zetten. Een lange traditie van kleinmenselijke en kleinkerkelijke compromissen heeft de evangelische oproepen tot radicale dienstbaarheid, armoede en eenvoud afgestompt. Men vindt het haast vanzelfsprekend dat er in de praktijk niet veel verschil is tussen een deftige mens en een

christen en men put zich uit in nietszeggende bewijsvoeringen, omdat in feite de evangelische radicaliteit in compromissen en herinterpretaties is zoek geraakt. De menselijke wijsheid wantrouwt de dwaasheid van het kruis.

— Jongeren vooral lijden eronder dat de **concrete kerkgemeenschap** in haar leiders en leden het evangelie niet voldoende doorzichtig maakt. Soms spreken de mensen van de Kerk meer de taal van de algemene opinie dan de bevrijdende evangelische woorden. Dikwijls bidden de christenen in de kerken routine-gebeden zonder hun hart te bekeren. Te weinig stellen zij de egoïstische welvaartsmaatschappij metterdaad in vraag. Te weinig vindt men ze op de voorposten van de strijd voor een meer rechtvaardige samenleving. Te weinig onderscheiden zij zich door hun levensstijl van hun zelfgenoegzame tijdgenoten. « Geloven », schrijft een jonge man uit de Maasstreek, « is toch geen zondagspak dat je aantrekt voor de hoogmis van elf uur en dan voor de rest van de week netjes opbergt tot de volgende zondag. En toch zijn er nog zoveel katholieken die een zondagspak aantrekken om te geloven. Ik werp geen steen op anderen. Maar ik kom tot deze beschouwing door mijzelf in de eerste plaats onder ogen te nemen. Daarom zijn er gelukkig duizenden jongeren die in opstand komen tegen deze « ongelovige traditie in de Kerk ».

Er zijn immers meer en meer mensen die op een persoonlijke wijze voor het evangelie kiezen. Voor hen krijgt de blijde boodschap een beslissende betekenis. Op de vraag « Wat betekent het christen-zijn voor jou ? » die in Kerk en Leven aan christenen gesteld werd, hebben allerlei lezers geantwoord dat voor hen het christen-zijn heel veel betekent. Het treft mij dat die antwoorden vooral komen vanwege oudere mensen die de ervaring van een heel leven uitspreken en van jongeren die van hun heimwee naar het echte evangelie getuigen. Een vrouw uit de mijnstreek schrijft : « Wij voelen ons gelukkige christenen. Wanneer wij het moeilijk hebben, kunnen wij, goddank, bidden. Het voornaamste is dat God bij ons is... Moesten velen maar één dag dat echte christen-zijn en de vreugde hiervan ervaren, zij zouden niets anders meer zoeken. Zou er niets kunnen gedaan worden om b.v. langs de T.V. eens kennis te maken met een gelukkig gezin dat hard werkt en zonder luxe leeft ? ». En een zieke werkloze, vader van een groot gezin, die zich zoveel mogelijk inzet voor andere zieken en gehandicapten, getuigt dat hij een gelukkige christen is, omdat « ik overtuigd ben dat God mij neemt zoals ik ben, ook met mijn gebreken, als ik maar in Hem vertrouw en probeer iets waar te maken van datgene waarin Jezus ons is voorgegaan ». Van haar kant schrijft een jonge universitaire : « Voor mij betekent het geloof enorm veel. Het evangelie, het dagboek van een kleine timmermanszoon die 2000 jaar geleden stierf omdat hij ánders leefde, boeit me en spreekt me aan, omdat het me oproept om waarden te beleven die

in onze maatschappij niet meer belangrijk worden geacht. Het evangelie spreekt mij aan, omdat het zo verdomd moeilijk is ».

Er zijn ook de vele zoekenden. Mensen die om allerlei redenen van de Kerk zijn weggegroeid, maar ook mensen die ongelovig zijn opgevoed, zeggen in persoonlijke gesprekken : als er ergens een antwoord op onze levensvragen is, dan moet dit uit het evangelie komen. Sommigen die enkele jaren geleden van het evangelie slechts een vrije medemenselijkheid hadden overgehouden, worden zich thans bewust dat juist in die inzet de inspiratie van het geloof heel belangrijk is. Mensen die slechts enkele keren in hun leven in de kerk komen, willen niet gezegd hebben dat zij geen christenen zijn. Velen onder hen, meer dan men denkt, bidden iedere dag. Een vrouw uit een parochie in Zuid-Limburg, waar 60 % niet praktiseert, schrijft : « Een fabriekswerker die in vele jaren niet meer de drempel van de kerk had overschreden, zei me : Denkt gij dat wij niet meer aan God denken ? Hij laat ons niet met rust... Iedere dag dat ik voorbij de kerk kom op weg naar de fabriek, zeg ik inwendig : dag, Jezus ! ». Iemand uit Midden-Limburg pleit ervoor dat er in de Kerk meer ruimte zou zijn voor zoekende christenen die op hun manier proberen christen te zijn. Statistieken zeggen niet alles...

« In een klasgesprek », schrijft een jonge religieuze, « komt het woord God zo moeilijk uit de mond van jongeren. En toch hunkeren zij naar woorden die vertellen hoe levend Jezus wel is en hoe nabij onze God. In persoonlijke gesprekken durven zij soms meer dan wij, volwassenen, vertellen van hun geboeid zijn door Jezus en zijn evangelie. Soms ben ik verwonderd-blij als zij mij komen vertellen van een biechtgesprek, waarin zij Gods vergevende kracht zo sterk hebben ervaren en ben ik onthutst door de radicaliteit van hun streven naar soberheid... »

Misschien wordt het evangelie weer tastbaar in een nieuwe generatie jonge christenen. Maar alleen het « echte » evangelie kan voor hen enige betekenis hebben. Is dat ook niet de voorwaarde opdat het evangelie zin en inhoud zou kunnen geven aan het leven van ieder die in deze tijd christen wil zijn ? Erkennen wij ons niet met velen in de woorden van een jongere : « Ik heb de indruk dat het evangelie zeer lang ingepakt heeft gezeten in een soort isoleerlaag : watten — isomo — schuimrubber — zagemeel. Alle scherpe kanten moesten verdoezeld worden. Wij mochten er ons niet aan storen. Maar voor mij komt het evangelie stilaan los uit dit omhulsel, naakt en zo ontroerend menselijk, uitdagend en fascinerend, boeiend en uitnodigend, maar ook met heel veel ervaringen die pijn doen als je ze wilt delen, die je op ongekende en soms eenzame wegen brengen... »

Zo ontroerend menselijk... : Zou dan toch dat kleine evangelie de weg zijn om voluit mens te zijn in deze tijd ?

OORDELEN : ECHT MENS ZIJN DOOR JEZUS CHRISTUS

Zinvol mens zijn

Wij nemen even de draad weer op. Wat geeft betekenis aan het leven van een mens ? Soms kunnen het dingen zijn die kleur geven aan ons leven en waarvoor wij heel wat overhebben. Maar het zijn vooral mensen die ons aanspreken in de kern van ons bestaan en voor wie wij met heel onze persoon antwoord mogen zijn. Door hen komt ons leven meer en meer tot vervulling, en door ons voor hen in te zetten krijgt ons leven een nieuwe betekenis. Dat zij er zijn is voor ons belangrijk ; en dat wij voor hen iets mogen doen is al even zo belangrijk. In dergelijke ontmoetingen worden wij meer onszelf, worden wij meer mens.

Maar kan een medemens geheel en voor altijd zin geven aan ons leven ? Juist in de meest intieme en bevrijdende contacten ervaren wij hoe wij voor elkaar toch steeds een stukje onmachtig en ondoorzichtig zijn. Wij maken elkaar blij, en tegelijk, zonder het altijd te willen, doen wij elkaar pijn. Wij geven elkaar een nieuwe ruimte en wij ontmoedigen elkaar. Wij kunnen voor elkaar echt mens zijn en wij zijn « maar » mensen. Ook in de beste omstandigheden lopen de wegen van mensen die hartstochtelijk van elkaar houden en die voor elkaar zoveel betekenen, steeds weer uit elkaar, al is het maar door het feit dat wij niet op hetzelfde ogenblik uit dit leven heengaan. « Wij zijn niet tegelijk in de wereld gekomen », zei een bejaarde man na het sterven van zijn vrouw, « en wij gaan er ook niet gelijk uit weg ».

En toch ervaar je in echt menselijke ontmoetingen dat er een laatste, beslissend antwoord moet zijn voor de vragen van je hart. Het laatste antwoord moet in de lijn van die ontmoetingen liggen. Elke echte ontmoeting is er reeds een teken van. In zijn gesprekken met verloofden sprak pastoor Venken zaliger van Mariaheide altijd over God vanuit de concrete ervaring van hun liefde : de ander geeft zin aan je leven en is toch kwetsbaar... Manifesteert zich in die ontmoeting niet iets van blijvende, onaantastbare, alles dragende Liefde... Krijgen wij zo niet de smaak en het heimwee naar een Persoon die alleen maar Liefde is ?

Want één zaak is zeker : meer dan ooit zoeken wij, mensen van deze tijd, naar een werkelijkheid die ten volle betekenis geeft aan ons leven en waaraan wij ons kunnen toewijden met heel onze persoon.

Wij zijn mensen die geboren worden, groot worden, hun weg door het leven zoeken en sterven. Wij staan iedere dag op om naar ons werk of onze school te gaan of thuis ons werk te beginnen ;

wij komen 's avonds thuis, eten, lezen het dagblad, kijken T.V. en gaan slapen om 's anderendaags opnieuw op te staan, en zo altijd voort, in de eendere rij van de dagen. Wij worden in dit leven beurtelings tussen hoop en vrees heen en weer gedreven. Zo lopen wij in de tredmolen van het leven. Maar telkens komen in ons hart steeds weer belangrijke vragen op : heeft het leven zin en wat doe je met het leven ? Is ons leven niet meer dan een kapotte speelbal die de laatste dag van het schooljaar ergens blijft liggen op een speelplaats en waar alleen de directeur nog eens even verstrooid tegen trapt als hij over de verlaten speelplaats wandelt ? Met heel ons heimwee willen wij « aanvaard » zijn, ergens thuis komen en tegelijk ons leven zinvol inzetten. « En wij vragen die zin met zoveel klem, omdat wij ooit ons leven begonnen zijn met het ervaren van geborgenheid. Wij weten dus wat we missen als wij de geborgenheid missen. Zo herkennen wij zin en wij vragen er desnoods stampvoetend om » (W.J. Berger).

Een meisje uit ons bisdom dichtte enkele tijd vóór haar dood :

« Bewegend in een cirkel
van eigen gedachtenwereld
zoeken mijn ogen
door puin en staal
een antenne van oermateriaal »

Meestal draaien wij kriskras rond in de gesloten cirkel van ons egoïsme. En als wij met onze ogen buiten deze enge kring willen breken, zien wij bij een eerste oogopslag enkel maar puin en staal. Er is zoveel puin opgestapeld in deze wereld : puin van gebouwen en van stoute dromen. En mensen kunnen hard zijn als staal, vooral wanneer zij achter structuren met stalen gezichten wegkruipen. Daarom kijk je als mens uit naar een antenne, waar je vragen worden beluisterd en die voor je vragen een antwoord is. Een goed mens kan tot op een zekere hoogte zulke antenne zijn. Maar je vragen zijn zo beslissend dat je uitkijkt naar een antenne van oer-materiaal. Kan iemand ooit je leven zijn echte zin schenken ? En is er een taak waaraan je je leven onverdeeld kunt wijden ?

Mens-zijn is leven met die vragen :

1) Wie geeft je zin en ruimte om te leven ?
2) Waarvoor kun je je leven echt inzetten en hoe doe je dat ?

Wie op deze vragen antwoordt, helpt ons om echt mens te worden.

Zin en ruimte om te leven

1. De meest waardevolle dingen worden ons geschonken, b.v. het leven zelf en de vriendschap. Je kunt jezelf het leven niet schen-

ken, je kunt geen vriendschap afdwingen. Als het leven zin heeft, moet die zin ons geschonken worden. Het is als het ware een nieuwe geboorte. Dat zei Jezus aan Nicodemus, een man die meende te weten wat het leven waard was. « Als je niet opnieuw geboren wordt, zul je het Rijk Gods niet ingaan ». Opnieuw geboren worden : dat is de wereld met nieuwe ogen bekijken, je laten aanspreken door tekenen die je iets meer verhalen over de werkelijkheid dan je kortzichtig tot nu toe gezien hebt. Als je stil wordt bij een bloem of een vogel volgt in zijn vlucht, als je je handen ziet bewegen, als je vanuit een ziekenkamer weer de wereld intrekt en met volle longen frisse lucht inademt, dan besef je soms heel sterk : ik leef nu... wat is dat schoon... wat is het leven groot. « Als ik 's nachts aan het vissen ben op het meer van Genesaret », zei een Joodse visser die spijt had dat hij niet kon bidden, « dan word ik soms overweldigd door dit gebeuren en dan zeg ik : oh, wat is dat groot, wat is dat schoon ». « Die hartekreet », noteert een priester-arbeider in zijn dagboek, « wordt die visser in het hart gelegd door de Geest van God die ons op andere ogenblikken « Vader » doet zeggen ». Wanneer jonge mensen beslissen voortaan voor anderen te leven, wanneer een man tegen alle aanvechtingen en « goede » raad van anderen in, beslist zich helemaal aan zijn gehandicapte vrouw te wijden, wanneer iemand in de eenzaamheid van zijn hart tegen de algemene opinie in rechtvaardig wil zijn, dan hebben deze mensen te doen met een werkelijkheid die groter is dan henzelf. In hun diepste mens-zijn voelen zij zich onvervreemdbaar verantwoordelijk : zij worden tot een antwoord opgeroepen ; zij hebben een heel belangrijk woord gehoord. Als mensen met vertedering samen naar het kind kijken dat hun « geschonken » is, als mensen ervaren dat hun wederzijdse liefde een groter geheim is dan de som van hun beider schuchtere liefde, als men een zuivere, milde, ingoede mens ontmoet, waarin meer te zien is dan wat een mens kan opbrengen, dan ervaart men een wonder van liefde : graag wil men er een naam aan geven die alle namen te boven gaat.

Telkens weer ervaart men : « Hij is er weer ». In de geschiedenis van het Oude Testament hadden de Joden steeds weer met Hem te doen in tijden van nood en bevrijding. Zij noemden Hem Jahweh, « Hij die er is ». Zij vertelden het voort aan de komende generaties. En weerom zeiden hun kinderen in nieuwe omstandigheden : « Hij is er weer ! ». Juist zoals kinderen, nadat hun moeder uit het ziekenhuis terug is, haar aanwezigheid overal in huis ervaren : de soep is klaar... de bedden zijn gemaakt... er is proper linnen... er staat een bloem op tafel. Haast onzichtbaar is zij overal aanwezig. Broers en zusters zeggen aan elkaar : « Zij is er weer... het is zij weer ».

2. In één mens is het wonder van de liefde bijzonder doorzichtig. Generaties mensen hebben de naam van die mens in vreugde en nood aan elkaar voortverteld. Weer zijn er velen die in hun zoeken

om echt mens te zijn, spontaan zijn naam uitspreken. Steeds weer zijn er mensen die beweren dat Hij aan hun leven zin geeft. Die mens die reeds zoveel eeuwen, en ook thans weer zo erkenbaar, met ons door de tijden gaat, is Jezus van Nararet. Zijn vrienden hebben in Hem de zin van het leven ontdekt. Zij zeiden spontaan : « Naar wie zouden wij wel gaan ? Gij alleen hebt woorden van eeuwig leven ». In Hem werd het vriendelijk Mysterie, dat wij zoekend proberen een naam te geven, tastbaar : God, zijn Vader, onze Vader. In Hem, de Zoon, hebben wij toegang tot die Vader.

Voor velen is Hij hun « gewone weg ». Twee jonge Limburgse Jezuïeten spreken dit uit in een mooi gedicht :

Christus
mijn gewone weg :
elke dag een eindje leven lopen,
Hem vergeten in de wemel
van duizend en één dingen
totdat de eigen voorraad leeggelopen is.
Dan, op de bodem van mezelf,
vind ik Hem weer :
trouw, rust en bron,
waardoor versleten sleur weer leven gaat
en moeheid wegvloeit in wat bidden,
baden en drinken bij de bron.

Christus
mijn gewone weg
sinds kindertijd met vroom gelovige verhalen
opgegroeid.
Ik ben zo dankbaar
om die simpelheid van elke dag
want kindersprookjes
bouwen volwassen geloof.
Hij is me al die tijd
meer eigen dan ikzelf.
Gewoon, gewend ben ik
aan zijn inwonen als mijn geest.
Naar wie toch zou ik gaan ?

« En dan komt er een tijd dat je verwonderd merkt : ik wist niet dat Hij zoveel voor mij betekende. Een tijd gevuld met kleine momenten zoals een Magdalena of Zacheüs of Petrus er hebben meegemaakt : ik was ellendig en Gij hebt mij moed gegeven ; ik had gezondigd en Gij hebt mij niet uitgestoten ; ik heb U verraden en Gij hebt mij vergeven. Momenten als Nicodemus en Matteüs en Johannes beleefden : ik was in verwarring en Gij hebt mijn bestaan verhelderd ; ik was met mijzelf bezig en Gij hebt mij tot uw volgeling gemaakt ; ik was een dienaar en Gij hebt mij tot uw vriend gemaakt ».

3. Het grote wonder is niet dat God er is, maar dat God liefde is, dat wij door God aanvaard zijn. « Zozeer immers heeft God de wereld liefgehad dat Hij zijn eniggeboren Zoon heeft gegeven, opdat alwie in Hem gelooft niet verloren zal gaan, maar eeuwig leeft » (Joh. 3, 16).

Toen jaren geleden in een Italiaanse kerk de pater van dienst op het laatste moment niet beschikbaar was voor de preek, werd een pater zonder preekervaring gevraagd om hem te vervangen. Daar hij niet de gewoonte had te preken, predikte hij veel te lang, bijna een gans uur. Maar na de Mis kwamen mensen in de sacristie om hem te vragen 's namiddags nog eens te preken. « Want wat u gezegd hebt », zeiden zei, « hebben wij nog nooit gehoord : dat God liefde is en dat wij bij Hem thuis zijn ». Dit was het begin van een reeks conferenties, niet alleen in die stad, maar in gans het land en in heel West-Europa.

Wij zijn door God aanvaard :

— niet in bepaalde aspecten van ons leven (zoals je kunt aanvaard zijn als een interessant causeur, een goede kruiwagen, een vriendelijk mens...) ;

— niet voorwaardelijk... ;

— niet als door een kwetsbaar mens die met heel zijn goede wil ook zo onmachtig is, een spiegelbeeld van onze eigen kwetsbaarheid.

Gods liefde is een grotere werkelijkheid dan alles wat het leven van een mens bedreigt. Paulus beweert dat niets ons kan scheiden van Gods liefde in Jezus Christus (Rom. 8). Gods liefde is sterker dan de dood : in de verrezen Christus en daarom ook in ons.

4. Wat van een mens gevraagd wordt is alleen maar : zuiver en doorzichtig van hart te zijn om God te kunnen ervaren. De « zuiveren van harte » zien God. « Als je oog helder is, dan is je hele lichaam licht... Zie dus toe of het licht in jou geen duisternis is ! » (Lc. 11, 34-35). Je moet jezelf loslaten, je aan God toevertrouwen, op Hem « wachten », ja Hem verwachten...

Jezus spreekt van enkele categorieën van mensen die uitkijken naar vervulling : de zondaars, de onnutte dienaars, de kinderen en de armen.

— Tollenaars en slechte vrouwen gaan volgens Jezus vele zelfzekere rechtvaardigen vóór in het Rijk Gods (Mt. 21, 31 en vlg.). Naast Maria, de moeder van de Heer, de zaliggeprezen arme, worden in het evangelie juist Maria van Magdalena en de goede moordenaar in zekere zin zalig verklaard. De Farizeeër op de voorste rij gaat

onverrichterzake naar huis ; de tollenaar die de wet niet kent en ze nog minder vervult, vindt om zijn eerlijke spijt genade bij God. De Farizeeër kijkt God in de ogen en spreekt van gelijke tot gelijke. De tollenaar slaat zijn ogen zelfs niet op. Slechts als wij door deze teksten geërgerd worden, verstaan wij ze. En begrijpen leert men ze vanuit het boek van het leven : hoe kort bij God staat deze moordenaar die het geld dat hij verdient met zakjes plakken in de gevangenis, niet verteert in de kantine, maar opstuurt aan zijn schoonzuster, een weduwe met kleine kinderen...

— De « onnutte dienaars », de werkers van het elfde uur, de ongetelde tafelknechten die voortdurend gereed staan met opgestroopte gewaden terwijl de normale mensen in lange gewaden aan de tafels aanliggen, deze « boys » leven zonder pretentie. Hun hart staat open.

— En als je niet wordt als een kind... ! Het kind wordt midden in de kring geplaatst, in het centrum, op de plaats van de rabbi. Het kind is nu de rabbi. Wij leren er meer door dan door de rabbi. Het kind is kwetsbaar : het verwacht alles van moeder. Het kind is blij om het geschenk van ieder ogenblik. Het kind is niet lichtgeraakt, is niet verbitterd om het pak slaag en het leed, het speelt in vrijheid verder. Als je niet wordt als het kind...

— De arme beslist niet meer over zijn eigen leven. Hij heeft niet de illusie zijn leven te kunnen « maken ». En hij kan ook zelf het antwoord niet zijn op zijn vraag. Hij kan alleen maar verwachten dat een ander, die dikwijls alleen God kan zijn, iets doet, iets met hem begint en dat die ander ook zijn leven inhoud geeft.

Ware het niet goed ooit te bidden : « Met alle « zondaars » en dienaars, met alle kinderen en armen, en met alle andere heiligen en engelen, loven en danken wij U, heilige God » ?

In die zin schrijft een jongen uit de Kempen : « Het enige wat wij kunnen doen is :ons hart openen, verlangend uitkijken naar Hem, Hem laten binnenkomen. Het centrum van ons gelovig-worden moeten we laten verleggen van onszelf naar Christus. Dit is geen passieve houding in negatieve zin. Het betekent dat je met grote ogen naar de wereld kijkt en luistert. Het is ruimte maken voor stilte en gebed, je laten aanspreken door de drukte van deze wereld, het lijden hier en elders. Wij moeten ons opnieuw uit handen durven geven en toelaten dat het actiecentrum verlegd wordt van ons naar Christus. Hierbij staat het evangelie centraal, niet in de eerste plaats als een boek voor sociale hervormingen, maar wel als het boek van een levende, Jezus Christus. Eénmaal door Hem geroepen, zal je ook sociaal bewogen zijn. Deze verschuiving, dit uit handen geven vraagt een diep geloof in de parabel van het zaad dat kiemt, opschiet en rijpt terwijl de boer slaapt ».

5. Geloven is mens-worden, voluit leven. « Geloven is leven en leven is geloven. Wie gelooft, leeft, en wie leeft, gelooft », schrijft een jonge man. Geloven is levensvervulling, onbevangenheid(niet meer gevangen zijn, zelfs niet je eigen gevangene), vrij en spontaan zichzelf zijn. Daarom zegt Paulus dat de H. Geest ons vrij maakt en dat « de vrucht van de H. Geest is : vrede, goedheid, vreugde » (Gal. 5, 22). Het geloof maakt imers het beste in onszelf wakker, het diepste verlangen van iedere mens, nl. voor de anderen te bestaan. Het onverhoopte wordt mogelijk. Wij worden de mens die wij wilden zijn, misschien zonder het heel bewust te weten. Wij waren gebroken, maar nu worden wij geheeld, « hele mensen », mensen die « heil » gevonden hebben. Paulus schrijft dat in Jezus Christus Gods « menselijkheid » verschenen is. Hij maakt het mogelijk dat wij echt menselijk, echt « humaan » zijn. Daarom erkennen velen dat het geloof een element van « geestelijke gezondheid » is, een belangrijk gegeven van menselijke volwassenheid.

Want als wij bij God thuiskomen, als wij geloven door Hem aanvaard te zijn, dan zal deze vrede geleidelijk heel ons zijn en handelen doordringen. Een Vlaamse mystieker heeft ooit gezegd dat Gods genade « van binnen uutweert » werkt. Als wij in de kern van ons bestaan tot vrede zijn gekomen, zal deze vrede doorwerken in onze gevoelens, in onze contacten met andere mensen, in de vele wederwaardigheden van het leven, zelfs in de spontane uitingen van ons mens-zijn. De wereld, de dingen en de mensen krijgen een andere kleur. Met het Rijk Gods wordt al de rest ons geschonken. In het grote Licht, schreef H. Fortmann op zijn sterfbed, gaan alle andere lichten op een nieuwe wijze schitteren : de nieuwe lente, de mimosa, het oog van vrienden, de dans, Mozart...

Ook ons handelen wordt rustiger en onze contacten zijn meer diepgaand. Als wij echt konden geloven, laat E. Leclerc Franciscus zeggen, dan « zouden wij door het leven gaan, zo kalm als grote stromen ». Geloven is een nieuwe levenswijze, zoals een jonge vrouw schrijft : « Wij moeten een nieuwe levenswijze bevorderen. En in dit proces speelt het evangelie een belangrijke rol. Het roept ons op te reageren tegen oppervlakkigheid en lusteloosheid. De mens van vandaag is moe... eindeloos moe... te moe om zinvol en bewust te leven. Hiertegen moeten wij in opstand komen. Wij christenen hebben als belangrijkste taak de wereld opnieuw blij te maken. Jezus heeft ons immers een blijde boodschap gebracht... een boodschap van blijheid... In deze wereld is het moeilijk om eenvoudig te leven, wij worden gewoonweg opgepept door reclame en omgeving om maar te hollen... te hollen achter zinloze dingen. « Probeer zoveel mogelijk geld te verdienen om zoveel mogelijk te kunnen kopen », is de leuze van onze hedendaagse welvaartsmaatschappij. Maakt het jou gelukkig ?... Mij niet... Het geeft me alleen maar een leeg gevoel... en een maagziekte. Wanneer heb jij jezelf al eens gelukkig gevoeld ? Je

moet dit eens opschrijven voor jezelf en dan zul je verwonderd staan om hetgeen je ontdekt. Het evangelie roept ons op om het anders te proberen, het eens te proberen met de waarden als « vriendschap, dankbaarheid, glimlachen, dromen, gastvrij zijn, stil zijn, bezinnen, genieten, hopen, begrijpen, luisteren, bewonderen ». Experimenteer eens met deze waarden. Je gaat een levenswijze ontdekken die je vrij maakt van angst en lusteloosheid ».

En een jonge man uit het Maasland getuigt : « Persoonlijk beleef ik het geloof als een bevrijding. Het jachtig tempo van ons modern leven kan men best vergelijken met de kracht van een rivier vol waterversnellingen. De mensen worden meegedreven, zonder zelf te weten waar ze naartoe gedreven worden. Dreigende rotsblokken steken uit het water. Vele mensen dreigen te pletter te slaan tegen dwaze begeerten als macht, geld, zelfbevrediging, egoïsme, aanzien, sex,... Hoezeer ik naar bevrijding verlang kan ik onmogelijk weergeven met woorden. Als ik dan ten einde raad ben, als de zware lasten waaronder ik gebukt ga me dieper en dieper in de put duwen, dan komen spontaan bevrijdende woorden in me op : « Komt tot Mij, gij allen die vermoeid en belast zijt en Ik zal u rust geven. Neemt mijn juk op u en leert van Mij, want Ik ben zachtmoedig en nederig van hart, en gij zult rust vinden voor uw zielen, want mijn juk is zacht en mijn last is licht » (Mc. 11, 28-30) ».

6. Het is dus niet alleen zo dat God ons leven « vervult ». Hij maakt ons tegelijk vrij. Onze God is een God die mensen bevrijdt. Hij maakt ons tot **nieuwe mensen om ons in te zetten voor anderen,** in ontmoetingen en in structuren.

Het is niet vanzelfsprekend je leven in dienst van anderen te stellen. Louter rationeel gesproken, schreef de marxist Horkheimer, is haat niet slechter dan liefde. In de praktijk behoort het woordje liefde tot de meest dubbelzinnige woorden. De mooiste woorden zijn dikwijls de meest bedreigde. Wij maken elkaar graag wijs dat wij allemaal zo een « goeie jongens » zijn. Op de markt van de liefde zijn goederen van allerlei kwaliteit aanwezig.

Liefde ligt niet zo maar voor de hand. Het hart van een mens is dubbelzinnig en allerlei bijbedoelingen sluipen doorheen onze beste gevoelens. Ook is het een moeilijke opgave zich steeds weer opnieuw, trouw, te blijven inzetten. Zuiverheid en trouw zijn zeldzame kruiden. Wie anders zou ons hart bevrijden dan God ? Een mens kan toch zijn eigen hart niet omkeren.

Natuurlijk kan men zeggen dat men vele goede humanisten en evenveel liefdeloze christenen kent. Maar dan spreekt men theoretisch en gaat het niet over de complexe werkelijkheid. De werkelijkheid is dat ieder gelovige eigenlijk ook soms een ongelovige is die op zichzelf terugplooit. En dat ieder ongelovige eigenlijk soms ook een gelovige is die, b.v. in de liefde, de grenzen buiten zichzelf

verlegt. Natuurlijk is het belangrijk vanuit het geloof te leven omdat het inspireert en kracht geeft. Je kunt het geloof en het ongeloof omschrijven. Maar nooit kun je de grens trekken tussen gelovigen en ongelovigen. Wie kan in het mensenhart lezen ? En waar de vruchten van de H. Geest tastbaar aanwezig zijn bij niet-gelovigen, kun je daar de Geest doodzwijgen ? En waar « gelovigen » zichzelf zoeken, kun je daar de Geest erkennen ?

Wat betekent het geloof voor het engagement van de mens, voor zijn inzet voor medemensen, ook die zo universele en efficiënte wijze die de liefdevolle inzet voor betere structuren is ?

Vooreerst is het geloof bron van engagement. Zoals het engagement van een geneesheer of een vakbondsmilitant door het klimaat van liefde, thuis en in een vriendenkring, gedragen wordt, zo ook zal het geloof, het thuis-zijn in de liefde van God, de mens inspireren tot een meer radicaal engagement voor alle medemensen. « Geliefden, als God ons zozeer heeft liefgehad, moeten ook wij elkaar liefhebben » (1 Joh. 4, 11). Maar « als iemand de goederen van deze wereld bezit, zijn broer gebrek ziet lijden en zijn hart voor hem sluit, hoe kan Gods liefde in hem blijven ? » (1 Joh. 3, 17). Een Oosterse monnik schreef : « Degene die de Geest van liefde in zich heeft, in welke mate dan ook, is dag en nacht begaan met de hele mensheid » (Starets Silouan).

Vervolgens is het echte geloof ook een waarborg voor blijvende liefde. Anders dooft de liefde zo gemakkelijk uit in verbittering of kleinburgerlijke berusting, vooral in de strijd voor betere structuren. Ofwel camoufleert de eigenliefde zich meesterlijk in het gewaad van een welbespraakte of organisatorisch machtige « liefde ». Maar « al spreek ik de talen van engelen en mensen en verzet ik bergen, maar ik heb de echte liefde niet, dan ben ik niets » (1 Kor. 13).

7. Gebed als de adem van het geloven.

De verhouding tussen personen wordt maar levensecht door het spreken. De ontmoeting met God in Jezus Christus kan maar levensecht zijn in het spreken met God, in het bidden.

Dat is evenzeer waar voor het geloof als « levensvervulling » als voor het geloof als « bevrijdend handelen ».

Het gebed is de bevoorrechte plaats om in het geloof tot echt mens-zijn, tot levensvervulling te komen.

Je komt tot «inzicht», tot een zicht op het leven. Er komt aandacht voor het vriendelijk Mysterie dat ons leven draagt. Zonder bidden ken je het geloof als een voorbijgaande examenstof. Mensen zonder kunstgevoel of liefdeservaring kunnen een knap examen maken over kunst en liefde. Maar slechts de kunstenaar en de liefhebbende

weten van binnenuit, door met kunst en liefde te leven, wat kunst en liefde eigenlijk is. Slechts biddend kun je in het geloof gelukkig zijn. Anders wordt het geloof mistig. « De paternoster », schrijft een vakbondsafgevaardigde, « is spijtig genoeg uit mijn zakken verdwenen, doch praten met ons Heer, dat doe ik nog regelmatig. Als je niet bidt, verdwijnt je leven in de mist ».

Ook de vrede en de vrijheid van het geloof worden slechts aan de biddende mens geschonken. « Bij alles moeten je wensen aan God worden uitgesproken in gebed en smeking en nooit zonder dank te zeggen. En de vrede van God die alle begrip te boven gaat, zal je harten en je gedachten in Jezus Christus bewaren » (Phil. 4, 6-7). « Bidden », zegt R. Schutz, « is de verwarrende stemmen van de herinnering (het verleden), de angst (voor de toekomst) en de weigering (in het heden) tot stilte laten komen... en eens komt er een dag dat je een ander mens bent geworden : een vrije mens ».

Bidden is ook de adem voor het geëngageerd en vruchtbaar geloof in contacten en structuren.

Het eerste engagement voor anderen is ons leven zelf. Als je de vrede in eigen hart ontvangt, zal dit geluk van een vrije man op anderen overspringen. De eerste dienstbaarheid is de osmose van een vrij hart naar zoekende en gepijnigde medemensen. En anders kun je je medemensen nooit echt helpen. Over Franciscus schrijft P. Van Doornik dat « hij uit eigen ervaring begrepen had dat een profeet die al zijn krachten besteedt aan arbeid, dingen gaat zeggen die hij niet meer persoonlijk beleeft. Wie zulke houding a-sociaal, egocentrisch vindt, heeft niets begrepen van de innerlijke kracht waarmee een Franciscus van de berg afdaalt, de wereld in ».

Maar het gebed waarborgt ook het engagement in de eerstvolgende ontmoeting en in het moeizame timmeren aan betere structuren. Een kloostervrouw, dokter in de geneeskunde en missionaris in Indië, die zich vanuit een biddende gemeenschap te midden van de armen inzet, schreef : « Juist omdat er zoveel te doen is in Indië, moet je erin slagen je binnenste ik vrij te houden. Al het buitenste : temperament, zwakheden, moeilijkheden, enz., ze kunnen de mens ondergraven, tenzij hij bij zichzelf thuis is geraakt. En vrij de actie aankan ».

En een jonge vrouw uit de mijnstreek schrijft : « Wij moeten weer durven, elk op zijn eigen plaats, bidden, bij de Heer thuis komen. Als wij dit nalaten, zouden wij vlug doodbloeden en grond missen ; wij zouden uit eigen aanvoelen handelen en het gevaar lopen ik-gericht te handelen ».

Als je bidt, ga je ook tot het uiterste : tot de mens in zijn eenzaamheid en doorheen de meest harde structuren waarin onze welvaartsmaatschappij zichzelf heeft gebetoneerd.

Wat raadt U uw patiënten aan?

1. HAARUITVAL

Het bad dat past bij de haarsoort.

Behandeling : ampullen met anti-haaruitval lotion op basis van gesteriliseerde amniotische vloeistof.

Onderhoud : de verzorging die past bij de haarsoort.
De lak die past bij de haarsoort.

2. SCHILFERTJES

Behandeling : Peeling Bad in doosje met 4 toepassingen, op basis van zinkpyridinethione. Aanbrengen op het nog droge haar, masseren tot emulsie brengen spoelen.
Onderhoud : Antischilfertjes Bad.

Geen alcholbevattende lotion gebruiken.
De Verzorging en de lak die bij de haarsoort passen.

3. VETTE HAREN

Anti-seborrhe Bad
Organische zwavel en vette esters. Afwisselen met het Evenwichtsbad.

Drievoudig Surfactief
zwavel aminozuren opslorpende polymeren.

Volumegevende lak
op basis van opslorpende polymeren.

4. DROGE HAREN

Vitaalbad
op basis van vetstoffen en kationische bestanddelen.

Voedende Emulsie
op basis van natuurlijke oliën en actieve kationen.

Vitaliserende Lak
op basis van kationische polymeren.

5. VETTE HOOFDHUID DROGE HAREN

Tweeledig Bad
op basis van zwavel aminozuren verzachtende polymeren.

Tweeledige Verzorging
op basis van zwavel aminozuren, kationische polymeren, oliën van siliconen.

Vitaliserende Lak
op basis van kationische polymeren.

Wat doe je met je leven ? Leven in een nieuwe stijl ?

Wij, mensen, vragen ons niet alleen af : heeft het leven zin ? Tegelijk is de grote vraag : wat doe je met je leven ? Wij willen niet voor niets geleefd hebben. Wij willen met ons leven iets doen wat de moeite waard is. Je kan je eigen voordeel zoeken, je macht uitwerken. In een cirkelbeweging kom je dan bij jezelf terug. En telkens schrompelt het leven een beetje meer ineen. Maar je kunt ook wegtrekken uit je eigen hart, naar anderen toe. Het lijkt alsof je je leven verliest... Maar tegelijk treed je in tot een vreugde, die een nieuwe dimensie aan het leven geeft. Jezus verwijst ons voortdurend naar de andere mens.

1. Voor en door Jezus is de medemens « absoluut ». Natuurlijk is God alleen absoluut. Maar Jezus heeft zijn leven zo intiem met dit van mensen verbonden dat je met een slecht woord moet zeggen dat de mens « mede-absoluut » is met God.

Voor Jezus is de medemens absoluut. Paulus schreef aan de christenen van Filippi dat je meer het voordeel van de anderen moet zoeken dan je eigen voordeel. Dat is meer dan een mens bewijzen kan. Paulus kan alleen maar verwijzen naar de levenswijze van Jezus. Jezus werd niet alleen aan de mensen gelijk (dat is menselijkerwijze nog te bewijzen, alhoewel ook dit in de praktijk er wel heel moeilijk doorkomt), maar Hij is ook de dienaar van de mensen geworden, tot de dood toe (Phil. 2, 1-11). En vermits christen-zijn is « leven gelijk Jezus »...

In Jezus is de medemens absoluut. Iedere mens is ten voeten uit door Gods liefde getekend. Ook de « kleinste » mens, vooral de kleinste : want Gods liefde gaat nog bij voorkeur naar de kleinen uit ; zij zijn nog « meer dan helemaal » door Gods liefde getekend. En ook is bij de kleinsten Gods aanwezigheid meest zichtbaar, omdat zij volgens evangelische wetmatigheden het meest voor God openstaan. Daarom zei Jezus dat wat aan de minsten van de zijnen is gedaan, eigenlijk aan Hemzelf is gedaan. En wie een kind ontvangt, ontvangt Jezus zelf ; en wie Jezus ontvangt, ontvangt Diegene die Jezus gezonden heeft, de Vader zelf. De lijn wordt duidelijk doorgetrokken : kind — Jezus — Vader. Zo is het christen-zijn « de godsdienst van het gelaat » (bisschop Raya). Die Oosterse bisschop denkt daarbij niet alleen aan de iconen, deze verstilde, gestyleerde gelaten, waardoor iets van de eeuwigheid voor je oplicht. Maar ook aan levende mensen. Als je een mens in de ogen ziet, als hij je in de ogen kijkt, kun je niet meer zijn blik ontwijken. Hij blijft een vraag voor je. Een onontwijkbare, absolute vraag. Een vraag dus vanwege God, de enige absolute. Een Amerikaanse dominee van een rustige parochie zag plots in « Life » de ogen van een jonge moordenaar. Hij ging naar New-York bij de verlaten jonge mensen die allen dezelfde hulpeloze blik hebben. Vergeten wij ooit de ogen van de

Vietnamese vrouw met haar dood kindje, ogen die niet meer kunnen wenen, foto van het jaar in 1974 ? Is dat enkel de vraag van een mens ?

2. Wat betekent dit voor de verhouding mij — de andere ?

Enerzijds moet ik concreet de absoluutheid van iedere medemens erkennen. Dit is meer dan onze gewone deftige verhoudingen van « leven en laten leven ». « Als je gerechtigheid niet uitgaat boven die der Farizeeën (eigenlijk toch de fijnste mensen van hun tijd !), ga je het Rijk der hemelen niet in » (Mt. 5, 20). « Als je alleen je broers groet, wat voor buitengewoons doe je dan ? » (Mt. 5, 47). Bonhoeffer heeft vanuit die teksten betoogd dat de christen inzake medemenselijke verhoudingen uitgedaagd is tot meer dan het gewone en het vanzelfsprekende. Je moet niet alleen het leven van mensen sparen, maar hen zelfs niet kwetsen met een onvriendelijk woord. Je moet niet enkel trouw zijn in je huwelijk, maar ook in je meest persoonlijke dromen ieder mens eerbiedigen. Je moet niet enkel eerlijk zijn in plechtige uitspraken, maar evenzeer in ieder gesprek door een duidelijk ja of neen. Je moet niet enkel vermijden te overdrijven in vergeldingsmaatregelen (één tand voor één tand kan volstaan, zei men vóór Jezus), maar je moet weerloos tussen de mensen leven. Je moet niet enkel in je eigen familie goede verhoudingen realiseren, maar je vijanden moet je in je hart en in je gebed dragen en het metereologisch wonder bewerken dat voor iedereen de zon opgaat. Er is maar één vergelijkingspunt : de volmaaktheid van de hemelse Vader (Mt. 5, 17-48).

Anderzijds moet ik concreet mijn eigen betrekkelijkheid aanvaarden en beleven. Als de ander de « meester van de situatie » is, moet ik mijn leven op hem afstemmen. Ik ben niet meer oppermachtig. Ik ben opgevorderd door concrete mensen. Ik moet mijn leven prijsgeven. Daarom zei Jezus als in een sleutelwoord van het evangelie : « Wie zijn leven meent te winnen, verliest het leven ; maar wie zijn leven prijsgeeft, wint het leven ». Als je ikzuchtig je handen vouwt rond eigen voordeel, worden je vingers stijf van deze krampachtigheid en de echte vreugde vliedt door je vingers heen. Maar als je leeft met open handen, leef je naar de vreugde toe. In zekere zin is dit een weg van zelfverloochening en lijden. « Als je de deuren en de vensters van je hart openzet, zullen er zeker ook mensen met vuile voeten binnenkomen » (Gied Van Broeckhoven). Je bent nooit meer bij jezelf thuis. Altijd zijn er de anderen. En dikwijls moet je op reis gaan naar mensen, die dikwijls lijdende mensen zijn, je lot met het hunne verbinden, het kruis van de mensheid meedragen, de weg terug naar een egoïstisch bij jezelf thuis zijn moeizaam verleren... De zaligsprekingen over de barmhartigen, zachtmoedigen en vredelievenden gaan niet zonder reden spontaan over in de twee laatste zaligsprekigen over de lijdenden (Mt. 5, 1-8).

Maar toch is deze weg — je ervaart het verwonderd en verrast — een weg, eigenlijk de weg tot de vreugde. Door het risico van het geloof en de liefde winnen wij het leven. Dat hebben wij allen reeds ervaren in de beste ogenblikken van ons leven. Waren wij allen niet echt blij als wij na een lange ruzie een ander van harte hebben vergeven, als wij een serieuze geste deden voor Broederlijk Delen, als wij op een vrije dag zieken en eenzamen gingen bezoeken, als wij verantwoordelijkheid opnamen in een jeugdbeweging of een organisatie ? Zo onderlijnt eigenlijk de ervaring van ons eigen hart hoe groot gelijk Jezus heeft wanneer Hij zegt dat wie zijn leven prijsgeeft, het echte leven wint.

In die zin getuigt Paulus :

« Men beschouwt ons als onbekenden, maar iedereen kent ons ;
men beschouwt ons als zieltogend, maar zie, wij leven ;
men beschouwt ons als treurenden, maar wij zijn altijd blij ;
men beschouwt ons als bedelaars, maar wij maken velen rijk ;
men beschouwt ons als paupers, maar de hele wereld is van ons » (2 Kor. 6, 8-10).

Een man uit het Maasland schrijft in die zin : « Vreugde kan men immers zelf bewerken, door anderen gelukkig te maken, niet door hen te troosten, maar door mee te leven met hen, hun leven te delen, hen op te beuren in alles wat hen tegensteekt... Ik van mijn kant tracht zoveel mogelijk goed te doen en wil mij zoveel mogelijk uitschakelen, want het is toch de Heer die mij zijn genade geeft. Ja, ik beleef een vreugdevolle en gelukkige tijd die mij zo diep aangrijpt dat ik mij soms afvraag : kan ik deze vreugde wel verwerken ? »

3. Welke zijn de concrete eisen van zulke levenshouding ?

Jezus spreekt over de liefde als levenshouding maar zegt tegelijk ook naar wie onze genegenheid moet uitgaan.

Concreet liefhebben is metterdaad de andere mens centraal stellen in iedere ontmoeting :

— de andere aanvaarden zoals hij is, niet zoals hij in onze ogen zou moeten zijn
— zijn vreugde en zijn pijn beluisteren en delen
— « met heel ons hart » : alsof deze mens nu voor ons de hele wereld is
— in spontaneïteit en openheid : maskers ontmoeten elkaar niet, mensen wel
— het beste willen voor deze mens : dat hij echt gelukkig zou zijn

— in zachte moed en barmhartig : « geen verpleegster mag zachtere vingers hebben dan de christen... de mensen zijn zo kwetsbaar en het leven is soms zo hard » (naar H. Fortmann)
— zonder de herinnering aan het kwaad van gisteren, alsof de wereld vandaag pas begint... je moet immers 70 x 7 vergeven en je vijanden in het gebed dragen
— zich verheugen om alles wat goed is bij de andere, hem dankend om wat hij voor ons betekent
— zonder onszelf te zoeken, in een geest van dienstbaarheid : want de grootste onder jullie moet de dienaar zijn
— trouw in het doodgewone van iedere dag, niet levend van het spectaculaire : want het Rijk Gods is midden onder jullie
— in een sfeer van vriendelijkheid, vanuit een innerlijke vreugde, vrucht van Gods Geest in het gebed.

Naar wie moet onze liefde uitgaan ?

Het antwoord van Jezus is duidelijk : voor iedereen moeten wij zoals de Vader onze zon laten opgaan. Als wij alleen van onze goede vrienden en onze familieleden houden, ontbreekt er waarschijnlijk iets aan de kwaliteit van die liefde. Want de liefde is één en onverdeelbaar. Soms denken mensen dat zij iemand heel erg beminnen als zij van hem alleen houden. Maar spijtig genoeg blijkt dat deze liefde wel een sterk gevoelen was, maar niet bereid was om bij moeilijkheden te vergeven, zichzelf te vergeten, ruimte te geven. De christen moet steeds weer grenzen overschrijden naar anderen toe.

« Iedereen » krijgt een concreet gezicht in twee soorten mensen : de arme en de toevallige tochtgenoot. De « arme » : dat is het kleine kind, de mens met het moeilijke karakter, de zieke, de verbitterde, de vreemde... De arme stelt de situatie zuiver : hij kan geen « voorwerp » zijn dat ons voordeel bijbrengt, maar je vriend. De arme kan de aandacht niet afleiden door oppervlakkige kwaliteiten : hij is dé mens zonder meer. Daarom zei Jezus dat wat je voor de minsten der zijnen doet, Hem persoonlijk ter harte gaat. En Hij zegt dat het oordeel dat over de waarde van ons leven beslist, als enig decor heeft een ontmoeting zo maar ergens met een hongerige, een vreemdeling, een zieke, een gevangene... Ook de toevallige tochtgenoot geeft plots een gezicht aan de hele mensheid in je leven. De naaste is geen theorie, maar iemand met wie je plots oog in oog staat. Beschrijf mij eens een naaste, zei een wetgeleerde aan Jezus. Maar in een bewegende wereld kun je de naaste niet als een standbeeld beschrijven. De naaste is veel meer een verhaal dan een vaste standplaats. En Jezus vertelt over een man die op reis ging. Als je 's morgens op reis gaat, kun je toch echt niet weten wie je allemaal gaat tegenkomen. Maar plots sta je oog in oog met een gekwetste. Je

staat naast hem. Dit is het uur van de waarheid, of liever de minuut van de waarheid, zoals er steeds weer minuten van waarheid zijn, van minuut tot minuut. Als je door het leven zelf « naast » iemand staat, moet je metterdaad zijn naaste zijn.

Levensecht schrijft een franstalige vrouw uit de mijnstreek wat evangelische liefde voor haar is : « proberen elk ogenblik te reageren, te voelen, te dienen zoals Jezus al degenen die wij ontmoeten te beminnen, of zij nu sympathiek of onsympathiek zijn, goed of minder goed opgevoed, geleerd of niet, materialistisch of edelmoedig. Een christen is een broer voor iedereen, niet in woorden, maar wél door heel zijn levenshouding, in een hartelijk contact, in welgemeende belangstelling. Christen-zijn is in gemeenschap treden met anderen, hun vreugde en pijn echt delen, naar de anderen toe gaan, de echte waarden van het leven laten voorgaan. Natuurlijk wel stof afnemen, schoonmaken, de was doen, maar nooit ten koste van de contacten met anderen ».

Voor een vrouw uit Midden-Limburg die getroffen is door de eerlijke evangelische contestatie van vele jongeren, is in dezelfde zin christen-zijn concreet : « Hem trachten te ontdekken in je medemensen, mens te zijn met de mensen : gelijk Hij ook was. In de medemens niets dan goed zien en van hem houden door alles heen. Tekorten dekken met de mantel der liefde, vergeten en vergeven. Hem trachten te begrijpen, zijn anders-zijn aanvaarden. Iets kunnen goedpraten (al heb je zelf pijn). Oog, oor en hart openstellen voor de anderen. De helpende hand reiken zonder steeds dat « dank je » te verwachten ».

En een jonge vrouw uit de arbeidersbeweging vat deze levenshouding zo samen : « Met één zin kan ik voor mezelf Jezus'leven samenvatten : Hij verlangde steeds de andere mensen gelukkig te maken. Heel eigenaardig of misschien heel normaal groeit dit verlangen ook steeds sterker in mezelf. Ik spreek over een « groei » en over een « verlangen », omdat ik er nog niet helemaal ben. Elke dag opnieuw is het een terug opstaan, een nieuw verlangen. Want op een jaar tijd heb ik ervaren dat het leven van elke dag niet zo gemakkelijk is. Je ontmoet gelukkige en ongelukkige mensen ; mensen die zich inzetten voor de anderen, mensen die je het soms moeilijk maken. En toch ben ik van één ding overtuigd geraakt : elk mens is goed, maar niet elk mens weet het van zichzelf. En het is een menselijke taak, om elk mens het goede in zich te laten ontdekken en dit de kans te geven om te ontplooien. Voor mij is dit « de liefdesopdracht » die Jezus ons gegeven heeft ».

4. Als God en de mens absoluut zijn, dan is de rest wel betrekkelijk. De rest : dat zijn de dingen waarin de mens zich uitdrukt, nl. de **welvaart en de macht,** het hebben en het meer-zijn, het bezit en de verantwoordelijkheid.

Natuurlijk zijn de dingen en de macht waardevol. Het ideaal is niet een gezamenlijke noodtoestand (leven als primitieven) of anarchie zonder enige verantwoordelijkheid. Bezit en macht kunnen waardevol zijn :

— Het bezit en de welvaart kunnen ons meer mens maken door zelfontplooiing en dienstbaarheid. Dank zij pen, briefpapier, boekdrukkunst en kunstlicht kan ik 's avonds lezen en schrijven en zo meer mens worden. Dank zij dit materiaal, vrucht van de vooruitgang, kun je lieve brieven schrijven om medemensen blij te maken.
— Door macht en verantwoordelijkheid kan men als mens groeien en kan men een beleid realiseren dat mensen gelukkiger maakt.

Doch de bijbel stelt vraagtekens bij macht en bezit :

— Zij kunnen immers zozeer de aandacht van de mens gaande houden dat hij nooit meer boven zichzelf uitkijkt naar anderen, naar God. Hij plooit ze naar zich toe.
— Eigenlijk moeten menselijke macht en bezit zo goed mogelijk verspreid zijn onder alle mensen. Want alle mensen moeten zichzelf kunnen zijn in de beleving van deze realiteiten die de mens tot ontplooiing brengen.

5. **De christen en de materiële goederen** (de welvaart, het geld, het « hebben »).

Aan een man die vroeg dat Hij hem zou helpen om zijn erfdeel in de wacht te slepen, maakt Jezus tussendoor deze bedenking : « Geen enkel bezit kan je leven veilig stellen ». Je diepste geluk, je mens-zijn wordt niet door je bezit bepaald. En dan vertelt Jezus de parabel van een man die na een buitengewone oogst schuren laat bijbouwen en de toekomst zelfverzekerd tegemoet ziet. Zonder enig probleem slaapt hij in. Maar diezelfde nacht ging hij dood. Volle schuren zijn geen waarborg om echt te leven. Lucas brengt daarbij aansluitend de woorden van Jezus ter sprake over het zoeken van het Rijk Gods als prioriteit. De verwijzingen naar de lelies in het veld en de vogels in de lucht zijn geen liefelijke naïviteit. Als je eerst al de rest zoekt, rijke weekend-diners en fuiven en de mooiste kleding, mensen van de eerste eeuw, maar meer nog, mensen van de twintigste, is er dan nog een Rijk ? (Lc. 12, 13 en vlg).

Je kunt immers niet alles tegelijk in het perspectief houden. Een mens is beperkt. Als je teveel boekhouding moet doen van al je bezittingen, lees je geen andere boeken meer. Als je je bezit moet bewaken, kun je niet meer de wereld intrekken, mensen tegemoet. Als je je schatten in je handen verbergt, heb je het gebruik van je handen verloren. En als je ze bergt in je hart ? Daarom is het woord van Jezus zo menselijk waar : « Voor een rijke is het moeilijk het Rijk

der hemelen binnen te gaan» (Mt. 19,23). Eerder nog wringt een struise kameel zich door het oog van een naald. « De mens kan het zich niet veroorloven rijk te worden, schrijft Ortega Y. Gasset. Wanneer een overmaat van gemakken en mogelijkheden hem ter keuze wordt aangeboden, loopt het te midden daarvan slecht met hem af. Overstelpt met alle mogelijke dingen, raakt hij het gevoel voor het noodzakelijke kwijt». Soms heb je de indruk dat intellectuelen, fijne jonge mensen, priesters, religieuzen op het punt staan in het evangelie te springen. Je vermoedt dat ze de evangelische zwemstijl beet hebben. Maar zij komen niet los van de vijf laatste centimeters wipplank, waarop ze zich veilig geïnstalleerd hebben en die ze niet los durven laten. Zij zijn diep religieus, maar zij kunnen de evangelische ruimte niet kiezen omdat zij vast liggen aan de meerpalen van een naar verhouding te hoog inkomen of van een levensstijl die hun werd opgedrongen door hun milieu.

Maar anderzijds zie je ook elke dag hoe mensen heel wat veilige zekerheden « verkopen », met een glimlach alles achter zich laten en dan de vreugde ervaren die alles te boven gaat, de schat in de akker, de parel in het net dat zij in volle zee hebben uitgeworpen : mensen die vanuit het rijke Westen op één dag tijd naar de brousse verhuizen, geneesheren die een deel van hun te drukke praktijk opgeven om wat meer ruimte voor het evangelie te hebben, jonge mensen die het evangelie liever letterlijk dan met « te veel uitleg om goed te kunnen zijn » willen verstaan... Natuurlijk is evangelische armoede iets van de geest. « Maar deze beweegt zich gemakkelijker, wanneer hij zich niet voortdurend tegen zijn weelderige omgeving moet afzetten. Franciscus was zich hiervan scherp bewust en dit dreef hem ertoe, tot de uiterste grens, afstand te doen van ieder bezit om daardoor de schepping in vrijheid te omvatten... » (P. Van Doornik).

Daarbij komt nog dat de goede dingen niet voor één mens bestemd zijn. Ook niet voor één klasse, één land, één cultuur.

Voor Jezus staat niet de prestatie centraal, maar de mens. Daarom moet de arbeider van het elfde uur evenveel mogelijkheden hebben om te leven als alle anderen. Op een ogenblik dat door de economische crisis arme landen steeds armer worden (en minder voedsel kunnen kopen zodat de kindersterfte in Rwanda b.v. weer stijgt) en dat er onder ons zovele werklozen zijn, is deze evangelische uitspraak wel heel actueel. Wanneer er tussen ons mensen weer echt christen worden, ontdekken zij telkens weer — hoe kan het anders — wat de eerste christenen (die natuurlijk echte moesten zijn) vanzelfsprekend vonden : dat je in de geest van het evangelie één van hart en geest moet zijn en dat dit toch maar kan als men eerst voor iedereen zorgt in plaats van eerst voor het zijne te zorgen en dan te zien of er overschotjes zijn.

6. **De christen en de macht.**

Ook in dit domein moet de leerling van Jezus bezorgd zijn opdat zijn « macht » hem niet het gezicht op de bestaande waarden, God en de medemens, belemmert. En vervolgens moet hij de macht delen opdat ieder zijn unieke verantwoordelijkheid zou kunnen vervullen.

a) **De « macht », gesitueerd t.o.v. God en medemens**

De hunker naar macht en zelfbevestiging zit ons in het bloed. Zelfs een sympathieke volksvrouw zoals de moeder van de zonen van Zebedeüs is daar niet vrij van. Zij wil haar zonen graag carrière zien maken. En die jongens willen er zelf iets voor doen : werken en afzien voor de eer. De andere leerlingen vinden dit ongepast. Alleen maar omdat anderen hen voor zijn geweest. Eigenlijk zijn zij van hetzelfde sap overgoten. Allemaal. De wereld en de Kerk zouden wel sterk veranderd moeten zijn opdat die hunker naar macht thans uit ons bloed zou verdwenen zijn. Wil niet iedere mens ergens een stukje macht bevestigen en beveiligen, in zijn gezin, zijn werkkring, in het organisatieleven, in toevallige ontmoetingen ? Maar Jezus zei aan de twaalf en aan ons : « Gij weet, dat de heersers der volkeren hen met ijzeren vuist regeren en dat de groten misbruik maken van hun macht over hen. Dit mag bij u niet het geval zijn ; wie onder u groot wil worden, moet dienaar van u zijn. en wie onder u de eerste wil zijn, moet slaaf van u wezen, zoals ook de Mensenzoon niet gekomen is om gediend te worden, maar om te dienen en zijn leven te geven als losprijs voor velen » (Mt. 20, 25-28).

Voortaan staat de macht in dienst van de mensen. Verantwoordelijkheid is altijd bereid zijn om aan de vragen van concrete mensen te beantwoorden. De machtige kan maar zinvol functioneren als « dienaar ». De rollen zijn omgekeerd. Niet meer de machtige, maar de medemens staat centraal. « Jezus koos zozeer de laatste plaats dat niemand ze Hem nog kan afnemen » (Charles de Foucauld). Waar anders dan op de bevoorrechte plaats van de dienstbaarheid zouden de christenen Hem thans kunnen vervoegen ?

Ondertussen blijft het voor iedere christen en voor ieder die verantwoordelijkheid draagt in Kerk en wereld een verschrikkelijke bekoring zich met zijn functie te identificeren. Men kruipt in zijn functie. Men geniet ervan. Zowel de postbode als de meestergast. Zowel de kerkelijke verantwoordelijke als de economische of sociale. Dan vindt men het vanzelfsprekend het middelpunt te zijn bij vergaderingen en feestmaaltijden. Men wil in zijn functie begroet worden : rabbi, leraar, heer... (Mt. 23, 5-10). En nogmaals zegt Jezus : « Wie de grootste onder u is, met uw dienaar zijn » (Mt. 23, 11).

Christelijk gezag mag voortaan niet meer doen denken aan « heerser » of « leraar », maar wel aan de dienaar die de voeten van de gasten wast (Joh. 13, 12-17).

b) **De macht verdelen**

Evenzeer als de goederen van deze wereld verdeeld moeten worden tussen alle mensen (het « hebben »), moet de macht (het « zijn ») worden verdeeld. Ieder mens heeft een unieke verantwoordelijkheid. Zelfs het kleinste lidmaat van het Lichaam van de Heer, is volgens Paulus onmisbaar. Er is niemand die niet over één talent zou beschikken dat geen enkel ander op deze wijze heeft. Ieder is tegelijk de leerling en de leermeester van ieder ander. Niemand kan zijn eigen verantwoordelijkheid uit handen geven. Daarom is het belangrijk dat ieder mens zijn woord mag spreken en zijn eigen, unieke inbreng mag hebben voor het welzijn van de gehele gemeenschap. Broederlijk Delen spreekt in die zin van het recht van ieder mens en volk op « participatie », het recht om zelf mee te mogen doen. « Dient elkaar als goede beheerders van Gods veelsoortige genade zoals ieder die ontvangen heeft » (1 Petr. 4, 10).

HANDELEN ALS LEERLING VAN JEZUS

1. De nieuwe levensstijl van Jezus'leerlingen : twee modellen

In de **zaligsprekingen**, die tegelijk een bevestiging zijn van wat reeds aan het gebeuren is, maar ook een uitdaging naar de toekomst, is tastbaar hoe een leerling van Jezus kan leven.

Leerlingen van Jezus moeten vooreerst echt durven leven door tot op de grenzen van het leven te durven doorstoten. Niet aan de oppervlakte leven. Maar je kwetsbaarheid ervaren, weten dat men maar een mens is. De wereld niet idealiseren, maar wenen om de tragiek van mens en mensheid. Wie zo leeft, staat open voor God.

Leerlingen van Jezus moeten ook grenzen overschrijden. Uitwijken uit het veilige land van de deftigen waarin men elkaar compromitteert. Naar de anderen toe gaan : als zachtmoedigen, barmhartigen en vredestichters. Doorheen het eigen hart : als zuiveren die anderen en zelfs zichzelf niets wijsmaken. Naar de wereld toe : als rechtvaardigen, bereid om vervolging te lijden voor die rechtvaardigheid.

Leerlingen van Jezus komen zo thuis in het « land zonder grenzen », in de vrijheid en de vreugde van het evangelie... Als men met heel zijn hart voor God openstaat en als men echt gelooft in Gods nabijheid, kan men niet anders dan een blij mens zijn. Dit neemt niets weg van de tragiek en de ernst van het leven. Maar in de kern van je hart kun je in dit alles tot vrede zijn gekomen. En

alleen als je blij bent, kun je laten vermoeden dat vreugde en vrijheid mogelijk zijn.

Een concrete ervaring van leven als christenen is in de **Handelingen van de Apostelen** beschreven (Hand. 2, 42-47 en 4, 32-35). Zij blijft inspirerend overal waar ooit mensen als christenen proberen te leven.

— De verrezen Heer is voor hen de grote werkelijkheid.
— Zij beluisteren de verhalen van de apostelen over Jezus' leven en boodschap.
— Zij bidden samen en vieren de Eucharistie.
— Zij zijn één van hart en één van ziel.
— Zij helpen elkaar ook op materieel gebied, zodat er geen armen of rijken zijn.
— Het zijn eenvoudige, blije mensen.

Die twee modellen laten ons zien hoe christenen ook nu concreet kunnen leven. Wij moeten ze dikwijls ter sprake brengen, er vertrouwd mee worden, er ons leven naar omvormen.

2. **Bidden en vieren**

Op de grote momenten van ons leven, als wij geboren worden, naar volwassenheid groeien, huwen, ziek zijn, als wij uitkijken naar vergeving en vernieuwing, ontmoeten wij de Heer op een bijzondere wijze in sacramenten. Wij staan in het hart van de christelijke werkelijkheid, als wij de Vader danken en met Jezus gemeenschap hebben, in de viering van de Eucharistie.

Maar ook op andere momenten kunnen wij ons hart aan God uitspreken om zijn vrede te ontvangen en om in de stijl van het evangelie te kunnen leven. Het gebed is zo ruim en zo diep als het mensenleven zelf. Daarom is het zo diep menselijk. Ook omdat men in het bidden op een bijzondere wijze voor God openstaat. En niemand kan de mens meer mens maken dan God zelf die de mens juist gedroomd heeft als uniek wezen.

Alhoewel het gebed er is voor alle tijden en alle tijden goed zijn voor het gebed, kunnen wij elkaar toch voor enkele vormen van gebed speciaal bemoedigen :

a) **het gezinsgebed.** Voor gezinnen met kleine kinderen bestaan er aangepaste gebedenboeken. Voor gezinnen met grotere kinderen kunnen alle bestaande gebedenboeken en bezinningsteksten bruikbaar zijn. Mag men niet hopen dat jonge mensen die dikwijls zulke echte gebedsvieringen uitwerken in school en jongerengroepen, ook thuis initiatieven nemen ? En dat ouders hiertoe uitnodigen en ruimte scheppen ?

b) **het dagelijks persoonlijk (avond-)gebed.** Kunnen wij niet elke dag, b.v. voor het slapengaan, even nadenken over de dag die voorbij is, de Heer danken voor het goede, vergeving vragen om wat niet goed was, zijn kracht ontvangen om morgen eerlijker als christen te leven ? Een gezin uit het Maasland schrijft bij monde van het jongste kind : « Christen is wie elke dag 15 min. voor God over-heeft... »

c) **de bijbellezing.** De Heer blijft tot ons spreken door het woord van de bijbel. Het verhaal van Jezus geeft licht voor ons levensverhaal. Zeker beluisteren we woorden van Jezus in de vieringen van de Kerk. Maar zij zullen slechts echt tot ons hart doordringen als wij ze persoonlijk of in ons gezin beluisteren en er biddend over nadenken.

Hebben wij een bijbel in huis, liefst zichtbaar op een ereplaats ? Hebben wij ooit nagedacht of gevraagd hoe men de bijbel het best kan lezen ? Iemand schreef : « We zouden als christenen dagelijks een deel uit het Oude en Nieuwe Testament moeten lezen, zodat wij leren wat Jezus die dag van ons verwacht. Wanneer we Hem als onze Heer hebben aangenomen, moet zijn woord onze beslissingen inspireren ». En een jonge man uit de Kempen schrijft : « Het verwondert mij ook dat zo weinig christenen een bijbel in huis hebben en erin lezen. De bijbel is in handen van intellectuelen, niet in die van huismoeders en arbeiders. Daarom zou ik willen pleiten voor een verspreiding van de bijbel. In de homilie zou men de mensen kunnen leren de bijbel te lezen ».

Er bestaan thans ook aangepaste « kinderbijbels » (zie Impulsen, 1° Jg., nr. 2, blz. 34 en vlg.).

d) **in bijeenkomsten van christenen.** « Men praat en vergadert avonden aan een stuk », schrijft iemand die ondertekent als « een christelijke moeder die ook veel heeft meegemaakt ». « Men wil het allemaal zelf oplossen. Doch dat kan niet. Kan men niet samen de bijbel nemen, al biddende ? ». En een vakbondsafgevaardigde, militant in een groot bedrijf, zegt : « Onze dagorde is steeds goed beladen. Zeer actuele punten. Zeer vinnige en uitgebreide discussies. Wij hebben onze handen vol van 20 u. tot 23 u. Maar er wordt zo weinig tijd besteed aan bezinning. En dat beslist toch over het mens-zijn in ons werk ».

3. De inzet voor de medemens

a) Evangelische goedheid als levenshouding

Liefde kun je niet programmeren. Liefde is niet in geboden en verboden te vatten. Ware dit het geval, dan zou slechts nu en dan de liefde van toepassing zijn. Maar het typische voor de christelijke liefde

is juist dat op elk ogenblik in ons hart de uitnodiging aanwezig is om op een bepaalde wijze bij de mensen rondom ons aanwezig te zijn. De liefde is één en onverdeeld. Wat liefde allemaal kan betekenen hebben wij in het tweede deel vanuit het evangelie beluisterd.

Om in deze levenshouding te groeien, kan het b.v. goed zijn :

— 's avonds even na te denken over de voorbije dag. Hoe zou de Heer gehandeld hebben in deze ontmoeting ?
— of een bijbeltekst over de liefde te lezen en zich af te vragen wat dit concreet voor ons kan betekenen (b.v. 1 Kor. 13, 4-7 ; Gal. 5, 22 ; Rom. 12, 9-21) om zo meer en meer de smaak van de liefde te krijgen.

b) **Ons beroep als dienst**

Ieder mens draagt door zijn beroep iets bij tot het geluk van de anderen, zowel de huisvrouw als de geneesheer, zowel de student als de leraar. In ieder beroep ontmoet men mensen. In sommige beroepen gaat het juist om de dienst aan concrete mensen.

Heel mooi wordt dit weergegeven in een bezinningstekst voor gezinshelpsters :

« Een gezinshelpster wil :

— luisteren naar wat de andere, de hulpbehoevende, haar te zeggen heeft ;
— zacht zijn ; wil in woorden en tekens zachtheid, tederheid en liefde laten ervaren aan de hulpeloze, wil niemand aanklagen ;
— zichzelf tot dienaar maken, zich op de laatste paats zetten ;
— écht-zijn ; zuiver in haar bedoelingen of dit laatste althans proberen ;
— eerbiedig zijn en eerlijk en dit zonder te veel nieuwsgierigheid aan de dag te leggen ;
— teken van vertrouwen zijn door elke mens te respecteren in zijn eigenheid. Ze blijft zichzelf op het moment dat zij mag luisteren naar datgene wat de machteloze bezighoudt ;
— teken van hoop zijn ; ze zal het verleden slechts als herinnering zien en verlangend uitkijken naar het komende ;
— universele vriend worden. Juist in de liefde erkennen de anderen je goede bedoelingen, verrijk je de ander en ben je tevens uitnodiging voor de ander. In het evangelie staat immers : « Ziet hoe ze elkaar liefhebben... » ;
— dankbaar naar de hulpeloze toegaan. Liefde delen stemt je dankbaar voor zoveel moois, heiligs, om zoveel eenvoudigs ».

Is dit ook niet inspirerend voor andere beroepen ?

c) **Vrijwillige inzet**

In het dagelijks leven heeft iedereen op zijn beurt iedereen nodig en kan iedereen ook iedereen helpen. Een eenzame kijkt uit naar een bezoek. Iemand kan zichzelf niet redden als een ander geen handje toesteekt. Ook deze wederzijdse dienstbaarheid kan men niet organiseren .

Maar voor bepaade noden bestaan organisaties van vrijwilligers die bereid zijn zich in te zetten : werkgroepen Welzijnszorg in de sociale centra, Caritas-Gemeenschapsdienst, Bouworde, Bond zonder Naam, het Rode Kruis, Télé-diensten, Télé-Onthaal, Wederzijds Hulpbetoon, werkgroepen voor Ziekenzorg...

d) **Liefde in structuren**

Omdat de liefde efficiënt en universeel moet zijn, reikt ze verder dan persoonlijke contacten. Dan moet zij ook structureel zijn, op de bekering van een structuur gericht zijn. Zowel persoonlijke als structurele liefde is nodig. Het is goed een zieke te bezoeken en het is goed een ziekenhuis zo te organiseren dat mensen er tot hun recht komen. Het is goed voor een medemens betere leefvoorwaarden te scheppen en het is goed door politieke maatregelen een grotere gelijkheid tussen de mensen te realiseren. Daarom is voor de christen de inzet in sociale, economische, culturele, politieke structuren juist als christen zo belangrijk. Want dit kunnen, voor ieder naar zijn mogelijkheden, verrijkkende daden van liefde zijn. Maar ook achter de beste structuren zal een christen steeds weer ook in oog staan met een concrete mens.

4. Delen van het bezit — Soberheid

Hoe kan datgene wat wij betreffende het gebruik van geld en bezit uit het evangelie beluisterd hebben, concreet beleefd worden ? Wat betekent het concreet dat de goede dingen van deze wereld voor een mens nooit « alles » mogen zijn en dat zij alle mensen moeten ten goede komen ?

a) **Een sobere levensstijl**

Wij moeten vrij worden van de dingen die stilaan een scherm vormen voor God en medemensen : een luxueuze levensstijl die anderen de ogen uitsteekt, een mentaliteit van fuiven en genieten, concentratie van zoveel goederen en geld dat zij het echte leven compliceren... Wij moeten van de échte waarden leren genieten : de natuur, het vreugdevolle samenzijn van vrienden, cultuur, stilte, handenarbeid, eenvoudig voedsel.

b) **Solidariteit**

Op een ogenblik dat de meerderheid der mensen niet leefwaardig leeft en dat de hongerdood een realiteit is voor grote groepen mensen en dat in ons eigen land een aantal mensen met een minimum leven, hebben wij de evangelische plicht al het overtollige ter beschikking te stellen van wie in nood zijn. Voor een christen is dit niet vrijblijvend. Mensen in nood hebben recht op het levensnoodzakelijke. Broederlijk Delen is voor deze wereldsolidariteit een concreet kanaal.

Het feit dat mensen in nood zijn is een motief te meer om werkelijk sober te leven. « Wij die in een welvarend land leven », schrijft een vrouw uit West-Limburg, « zouden eens een week in arme landen moeten leven. Dan zou er daarna wel veel veranderen in ons leven ».

Op structureel vlak betekent dit dat allen die daartoe op een of andere wijze de mogelijkheid hebben, moeten bijdragen tot het realiseren van een grotere inkomensgelijkheid in eigen land en tot grotere internationale rechtvaardigheid.

5. **Verdelen van de macht — Dienstbaarheid**

a) **Als levenshouding**

De « macht » met een ander delen betekent : luisterbereid zijn, eerder geneigd om te luisteren dan te spreken, geen specialist van het laatste woord zijn ; zich inleven in het aanvoelen en in de overtuiging van anderen ; anderen kansen geven, hen laten meedoen, hun talenten tot hun recht laten komen ; van anderen afhankelijk willen zijn, hun diensten aanvaarden en vragen ; informatie geven ; zich in het werk van anderen inschakelen ; aanvaarden en bevorderen dat anderen hun recht verdedigen, zelfs tegen onze eigen belangen in ; zich eerlijk, doorzichtig en kwetsbaar opstellen in het contact ; niet in zijn functie kruipen, zijn gezag niet als argument gebruiken...

Spontaan vestigt en bevestigt een mens zijn macht ten koste van anderen. De christelijke bekering bestaat erin dat men zich op anderen afstemt door dienstbaarheid en dat men de anderen tot hun recht laat komen.

Een vrouw die veel geleden heeft, schrijft : « Toen ik in de kliniek was, heb ik vreugde leren ontdekken door die dokter die me behandeld heeft ; hij heeft me behandeld als mens en niet als patiënt. Ik ben hem dankbaar, alleen al voor de woorden die hij zei en me zijn bijgebleven : « Omdat ik dokter ben en gij niet, ben ik niet meer dan gij, ik weet alleen meer door studie ». Die heel gewone reactie heeft bij mij vreugde opgeroepen. Voor God is iedereen gelijk. Ik ben over de woorden van de dokter beginnen na te denken Nu heb ik op die woorden een poster gemaakt : eigenaardig, evenwaardig, alle-

maal mensen. De kinderen hadden het aan hun meester verteld en die vroeg om de poster mee naar school te brengen. De poster hangt nu in de school en leert aan de kinderen dat iedereen gelijk is».

b) **In gemeenschappen**

Reeds in het gezin kunnen man en vrouw, vader en moeder gezag delen, elkaar dienen en bevorderen. Ouders kunnen ruimte scheppen voor de inspraak en de medewerking van de kinderen in werk en budget. Kinderen kunnen hun ervaringen en de nieuwe mogelijkheden van hun generatie, b.v. op gebied van studie, delen met hun ouders.

In het organisatieleven kan een democratisch leiderschap ruimte scheppen voor de inbreng en de medewerking van zoveel mogelijk leden. Is de jeugdbeweging als maquette van de grote maatschappij geen bevoorrechte situatie om alle jongeren op hun eigen niveau een specifieke verantwoordelijkheid te laten ervaren ?

c) **In de concrete kerkgemeenschappen**

Paulus vindt dat het kleinste lidmaat een unieke bijdrage te vervullen heeft in de opbouw van de gemeenschap. Een levende kerkgemeenschap kan maar bestaan als zoveel mogelijk mensen de kans krijgen om, ieder volgens zijn gave, mee te werken aan de opbouw van de Kerk zoals de Heer die wil. Parochieraden, medewerking van leken in de catechese, wijkwerking en andere initiatieven zijn daar concrete wegen voor.

d) **In de structuren**

In de politieke, sociale, culturele en economische sector is het belangrijk dat alle betrokkenen inspraak en medeverantwoordelijkheid hebben. De verdeling van de macht moet in al deze domeinen, ook in de economische (b.v. in de industrie), zo ver gaan als mogelijk, d.w.z. in de mate dat daardoor het algemeen belang niet fundamenteel in het gedrang komt (doordat b.v. de organisatie wezenlijk in haar mogelijkheden zou bedreigd worden). In kleinere structuren, zoals de wijk, is het wenselijk dat deze participatie zo direct mogelijk is. In grotere structuren moet de informatie waarborgen dat de delegatie van verantwoordelijkheid op een zinvolle wijze kan gebeuren.

Ook op het internationale vlak moet de macht eerlijker verdeeld worden.

Het is de plicht van de christenen langs hun christelijke organisaties en ook in breder verband mee te werken aan deze verdeling van de macht, waardoor zoveel mogelijk mensen in de hoogst mogelijke mate aan de menselijke ondernemingen participeren.

e) **Concreet in Broederlijk Delen**

De zorgvuldig gekozen projecten van Broederlijk Delen zijn juist afgestemd op de grootst mogelijke participatie aan de ontwikkeling door de mensen van wie de projecten gesteund worden. Broederlijk Delen wil mensen de kans geven om zichzelf te behelpen. Hoe gebeurt dit ? « Aangemoedigd door een missionaris of een lekenhelp(st)er of inlandse leiders, trachten de mensen hun toestand te verbeteren door ook volwassenen te leren lezen, schrijven en rekenen en hun lot zelf in handen te nemen ; ze stichten coöperatieve verenigingen om elkaar te helpen, samen gereedschap, zaden, meststoffen aan te kopen ; in sociale organisaties trachten zij zich samen op te werken ; in de dorpen en wijken wordt een echte gemeenschap gevormd om samen waterputten te boren, wegen aan te leggen en bruggen te bouwen. Sociale werking brengt nieuwe hoop ook bij de krotbewoners rond de grootsteden en de verarmde dorpelingen... Gezondheidszorg, voedingsleer en gezondheidsopvoeding om ziekten te voorkomen wordt gegeven vanuit een dispensarium of een sociaal centrum tot in de verafgelegen streken. En door die pogingen en projecten ontdekken zij dat zij toch iets kunnen en iemand zijn, dat zij meetellen als burgers van hun land en van de wereld. Zij ondervinden dat hun vrijwillige inzet hen brengt tot medeverantwoordelijkheid voor de toekomst van hun volk en van de mensenfamilie » (Zie hierover de interessante tekst in de basisbrochure van Broederlijk Delen, « Hoe verdient gij ? Hoe verdeelt gij ? », blz. 42-47).

6. **Als gemeenschap**

Het is niet toevallig dat het eerste getuigenis van een echte evangelische levensstijl door een gemeenschap werd gegeven, nl. de christenen van Jeruzalem. En op welke duidelijke wijze ! Dit is begrijpelijk.

Want hoe kan men anders Gods liefde in deze wereld tastbaar maken : liefde kun je maar laten zien als je met meerderen bent. Trouwens, we hebben elkaar nodig om christen te zijn : de liefde van de éne christen moet die van de andere aanscherpen zoals ijzer ijzer aanscherpt, zei de H. Johannes Chrysostomos. In deze wereld waarin het christen-zijn weerom niet vanzelfsprekend is, moet je thuis kunnen zijn in een groep mensen die van het evangelie leven en erin adem halen. Alleen ben je te kwetsbaar en dreig je door de egoïstische welvaartsmaatschappij te worden platgewalst.

Daarom zei de laatste bisschoppensynode dat « hetgeen de voorrang moet krijgen, het opwekken van authentieke christelijke gemeenschappen is, waarvan de leden verantwoordelijk zijn voor het evangelie in hun midden ».

In die zin schrijven twee Limburgse jongeren :

« Ik vind 't spijtig dat de Kerk 't begrip « gemeenschap » voor de gelovigen niet waarmaakt, wél onderlijnt, maar zelf niet helemaal realiseert. Ik bedoel dat de Kerk nog wat te veel op 't individu bouwt, en niet op « alle mensen ». Zie je, en dat vind ik positief, nl. dat er de laatste jaren zoveel groepen ontstaan in de Kerk en in 't bisdom. De Kerk wordt niet meer gestructureerd op individuen, maar op groepjes, op mensen, op kleine gemeenschappen ».

« Ons leven moeten we laten leiden door het voorbeeld van de eerste christenen. Er zijn een aantal accenten die we ook nu weer echt voor onze tijd moeten herbronnen :

— nauw aaneengesloten : het gaat niet om de individuele christen, maar om de Kerk, waar men elkaar als broer of zus aanspreekt. Wanneer dit zou kunnen ten overstaan van alle mensen die we ontmoeten, dan kàn het niet anders dan dat mijn leven aan het leven van de ander raakt... Dan ben ik volledig betrokken met zijn vreugde en verdriet... Dan ben ik mede-ver-antwoordelijk voor hem ! Maar hiervoor zullen we ons van onszelf moeten bevrijden en het risico durven nemen om voor iedereen open te staan. Ik zal mijn auto moeten laten staan en de fiets nemen (of te voet gaan) om menselijke ontmoetingen mogelijk te maken. Ik zal blij zijn dat ik deelgenoot kàn en màg zijn van wat anderen bezighoudt. Ik zal een goeden dag zeggen aan ieder, verheugd dat dat kan, tijd winnen om tijd te geven. Ik zal beseffen hoe gelukkig ik mag zijn, als ik een vonk van liefde, van vertrouwen bij de ander opmerk.

— ze bezaten alles gemeenschappelijk : dit kan ook bij ons, zowel op het materiële (bezit, verdiensten, eigendom) als het immateriële vlak (ieder heeft zijn eigen mogelijkheden). Het christendom mag geen knus onderonsje zijn ».

De Kerk leeft waar christenen samenkomen, aan elkaar hun levensverhaal vertellen, het evangelie beluisteren, elkaar bemoedigen, samen bidden en samen zien wat zij in de wereld die de hunne is, kunnen doen in dienst van mens en wereld. Dit kan zowel in het gezin als in de vriendengroep, in de organisatie als in een beleidsorgaan, in een basisgroep als in een parochie. Moeten wij daarover in de volgende maanden niet nadenken ? « Want », zegt bisschop Riobé van Orleans, « onze toekomst ligt in een steeds duidelijker bewustworden van de Kerk als gemeenschap, waarin allen zich verantwoordelijk weten ».

Paul Schruers
Hulp - Bisschop
Hasselt.